

GASETA DE LES ARTS

15 GENER 1926

DIRECTOR: JOAQUIM FOLCH I TORRES

Any III. — Núm. 41

L'escultor Dunyach

L'exposició que aquest artista va tenir oberta darrerament a Can Dalmau, ens va donar per primer cop una idea completa de les direccions de l'escultor, entrellucades solament, avans d'ara, en obres soltes i disperses dins algunes exposicions col·lectives. Dunyach, ara, ens ha dit, als qui vivíem fora de la intimitat del seu taller parisenc, quins eren els seus dalers, i quina la tònica del seu art; un art, clar com un raig de sol projectat damunt la realitat, que travessant els estil·lismes de tota mena, les tradicions i les fórmules, penetra fins el viu de la natura i us la mostra essencial i simple.

Aquesta primera distintiva de l'art de Dunyach, us imposa tot seguit una respetuosa simpatia per l'artista, i us revela en ell una força de personalitat i un do de penetració magnífic, que pocs tenen en el nostre món modern.

Fixem-nos — a fi de què ço que diem no sembli un elogi va — que a còpia de veure l'expressió artística del món real, reduïda a solucions artístiques diverses i diverses (tant com capítols té la història de l'art, i tant com escultors eminents compta la història) és general el caure en la ficció, l'acollir-se a l'estil, l'adoptar una fórmula precedent per expressar-se. Aquesta, pot anar dels estils acadèmics a les simplicitats de l'art negre (tant se val), però de fet, pocs troben aquella paraula viva de l'estil propi, aquella fórmula que és creada a tall d'encarnació de l'esperit que malda per plasmar-se. De dret al fons, Dunyach atravesa les boires dels precedents, i, enèrgic, gairebé rústic, us neteja la realitat d'estil·lismes. Si val la frase, diríem que les seves obres, semblen espolçades de fresc. Adherències d'època, d'estil, de manera, tot s'en és anat, i resta la closca de la cosa, nueta i simple.

L'home que fa això, cal que compti en que una gran part dels elements que, enfront del públic, poden donar prestigi a una obra d'art, s'envolen com per encant amb l'espolçada, i que el que resta cal que tingui una força per ell sol, per a aguantar la seva noble nuesa. No creiem, però, que Dunyach faci tals comptes. Sincer, i fins diríem ignoscent — en termes d'ofici —, ell simplement té una veritat a dir, i la diu modesta i discretament, sense llei de petulància, ni gota de molèstia per totes aquelles altres coses de l'art, que volen espolçades tot entorn de les seves modestes escultures; éssers humils que no tenen més ambició que alenar un xic, i contenir una llumeneta profunda de realitat.

Dunyach, és per això, la prova d'un gran temperament artístic, pol·lit, gairebé diríem, lluent, d'intima discreció. Discreció atenta, com la d'un naturalista qui per caça libèl·lules pels prats, que marxa quiet, i tira la xarxa lleument i amb mà segura, per a copsar un bocinet de vida.

L'escultura té dues probes de toc: l'una estructural, que és el retrat; la semblança, que es logra en principi per saber posar les masses i els volums al lloc on del consorci amb la llum, en neixi la semblança. L'altre

DUNYACH. — Diana.

és la calitat; la pedra morta; el bronze obscur, que frisen amb condició de vida. Ço que en diem la vida, quan les pedres esculpides i els bronzes modelats la duen, en prenen una gravetat i una fuga gairebé misteriosa. Sempre, la bona escultura, té això.

En les obres de Dunyach — almenys en una gran part d'elles —, hi comprobareu aquesta condició. En unes més, en altres menys, l'es-

tructura és arreu solidíssima. La calitat, no és encara del tot trobada. Hi ha trossos morts, ben construïts, ben arquitectonitzats, diríem, però que no alenen encara.

Mirem els retrats, que són al nostre veure el millor que hi havia a l'Exposició: El de l'escriptor Josep Pla, és d'una veritat tant esqueixada, d'una realitat tant espolçada de «rom-

de «Coses Vistes». Crec que en aquest retrat del famós cronista de «La Publicitat» hi tenim una de les mostres més crues i més fortes del realisme escultòric, que mai s'hagi donat a Catalunya. Així és de viva l'obra de l'escultor Dunyach. Així és de viva, com el retrat, exquisit, d'aquell esperit no menys exquisit que és Pere Inglada. Així és de viva, la fogosa testa de l'Estelrich, el famós «condottieri» de les empreses editorials catalanes.

Dunyach es posa a prova en els retrats i la prova reïx com en pocs cassos. Dubto que en la escultura catalana trobessim retrats de tan alta valor escultòrica; de tan justa i expressiva semblança interior. Si no semblés un tòpic, retreuriem la comparança amb els retrats romans expressivistes; però els de Dunyach, duen una vida nova, i hom no hi sent l'arqueologisme dels plegs de la túnica damunt el bust invisible, sinó el seu viure present, la seva realitat noble, exaltada a la noblesa de l'art.

Una altra prova, i aquesta molt més dura, que ens ofereix Dunyach, és la gran estàtua de Pomona. L'objectivisme de l'artista ha arribat aquí al seu ple. L'estàtua és una bella estructura humana, capsada per una de les testes més expressives que ens hagi donat el seu cisell. L'alé, però, decau a estones. Aquell ritme de frescor i maduresa que vaga per les nues superfícies, s'atura tot de cop. L'arrenc d'aquell braç dret, és potser incorrecte en algun punt... Evident: hi ha coses en l'escultura que demés d'un gran talent i un gran esperit, volen anys de pràctica. Dunyach és jove i els anys no se'ls pot treure de la butxaca. I els anys de menar un cisell damunt d'un marbre, i buscar amb ell, al marbre, les pessigolles de la expressió del vivent, fa molta feina, quan aquesta és menada per un gran temperament com és Dunyach.

Greus de vitalitat són les seves escultures totes. Fruïtes expressives, de l'una a l'altra ens van dient qui és el creador, modest, senzill, afanyós de veritat i d'harmonies. Dunyach és dels qui formen en el rengle cada dia acrescut dels nostres grans escultors. Ell ve a posar-s'hi amb una veritat pròpia i aguda; amb un matís d'expressió de vida senzill i eloqüent. Les obres de Dunyach no tindran encara, com els préssecs verds, el borrisol suau i palpitant de les coses madures, però tenen tota l'aroma i tota la gràcia intensa i permanent d'una magnífica florida.

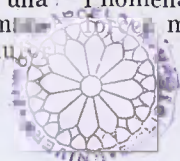
JOAQUIM FOLCH I TORRES.

Homenatge a Rusiñol

La GASETA DE LES ARTS s'adhereix a l'homenatge que la Catalunya intel·lectual ha tributat de poc a Santiago Rusiñol, l'artista, el literat, el col·leccionador d'obres d'art, l'home que ha fet de sa vida una cosa bella, i ha mantingut viva la flama del seu amor a la bellesa, com un fidel adorador d'ella.

A l'eminent pintor i al col·leccionista del Cau Ferrat, anirà dedicat per complet el pròxim número de la GASETA, que vol contribuir així a l'homenatge en la mesura de ses modestes.

LA REDACCIÓ.

L'escultor Dunyach.

Els de la darrera fornada

I

Em plau més aquest títol que el de dir «Avantguardistes d'ací», car d'avantguardistes, comptat i debatut, a casa nostra no n'han nascut gaires i encara la majoria d'ells no viuen ací, sinó que viuen a París.

L'objecte d'aquests articles no és pas el de presentar artistes coneguts i sancionats, sinó catalogar una sèrie de valors inèdites, mig inèdites o simplement incògnites. Si, incògnites; em plau usar aquest mot que fa somriure fins a molts artistes de la darrera fornada que el nostre ambient, terriblement conservador, va tornant-los Senyors Canons.

Molts d'aquells nois exaltats, que quan s'estrenà *Parade* d'Erik Satie i Picasso al Liceu, cridaven com uns energúmens, entre les protestes dels *pompier*s, ¡Visca el Cubisme! avui cridarien si gosessin ¡Visca Llotja! Ací no interessa ni l'originalitat — en el sentit profund del mot — ni la recerca. Simplement interessa l'adaptació i el perfeccionament. No's pot parlar, doncs, d'avantguardistes. Catalunya no ha donat cap escola nova: ni fauvisme ni cubisme, ni futurisme, ni sobrerrealisme. Si algun català participa d'aquestes tendències, gairebé es pot dir que viu fora dels límits de la terra. El català és, per naturalesa prudent, poc idealista: toca, potser una mica massa, de peus a terra. Feixucs com som no intentem ni la més imprescindible gimnàstica per esdevenir àgils, i ens acontentem fent d'un defecte nacional, una virtut.

Parlem dels holandesos i adaptem llur programa, sense adaptar la gràcia alada dels seus grans mestres: ens acontentem adquirint dels holandesos, el que tenen tots els pintors dels Països Baixos, que és una cosa que es pot comprar amb la moneda de la voluntat més indotada, artísticament.

Cada dia es creu menys que la pintura de tots els temps — la bona pintura — és feta de Miracle: no es creu en miracles. Som uns realistes a la manera de Zola; que és la negació de la manera de Manet, de Renoir, de Velàzquez, Goya i de Joaquim Vayreda.

Aquesta Rambla ens fa oblidar de tot i tenim la pretensió d'ésser els millors artistes del món. Ens fem vells més aviat que enlloc i tenim d'usar als trenta anys sabates de simolsa.

No podem pas dir que sigui el pes de la nostra glòria històrica que ens

faci feixucs, com als italians o als castellans d'avui. La glòria del nostre passat — malgrat ésser més gran del que pensem — no ens aclapara. A més, la piqueta de les altres generacions, ens ha alleugerit del pes sempre suportable (pel que no està perversit per la retòrica) de les coses creades pel passat. Som gairebé un poble nou per la manca d'il·lació amb la tradició, però més vell que l'anar a peu per l'arrelat i vivísim instint del ridícol. Ací, no manca el petroli per cremar les biblioteques i els museus: tot això no ens fa cap nosa, més aviat ens podria fer servei. Però sí que el crit dels futuristes italians: *Marcire, non marcire*, ens vindria com l'anell al dit.

El cop de massa de la sensibilitat i del raonament moderns ens espanten, i per por de rebre obrim el paraigua com una cuirassa i tornem a caseta per por del mal temps. I pobre del que no es senti bé dintre el *bany-maria*, que haurà de plegar la parada. Tothom a formar en aquest magnífic Sometent artístic o sinó serà escorcollat i privat del pa i la sal.

Malgrat tot, hi ha gent valenta, gent que lluita contra l'estupidesa i la nyonyeria. Ara, que molta d'aquesta gent, arriba un moment que es desdiiu del seu passat, es compra un braçal i s'endormisca.

Els exèrcits de la nostra avantguardia cada dia tenen més pròfugs i, sobretot, els punts de més perill resten deserts. *Marcire, non marcire*: endavant les atxes! La llum de les nostres atxes no enfosquirà la glòria del nostre primer avantgar-

dist a Nonell; la de Carles, el *jauve*; la de Sunyer, el serè; la de Gargallo, el macís i linealista; la de Togores, el salabrós; la de Nogués, el saborós; la de Vayreda fill, el muntanyenc; la de l'Humbert, el delicat; la de Domingo, la de Llavanera, la de Ricart, la d'Espinal, la de Miró...

* *

Perquè el camí dels homes que jo he afilarat sigui una mica més fresat, poso al davant el fortíssim Manolo Hugué. Perdoni l'Hugué que el tregui del seu Olimp, on els déus tenen forma de granota, per posar-lo al davant del requetè com un magnífic Capità Manaya.

MANOLO HUGUÉ

Sense altra rètol en el seu estandart, que el seu mateix nom.

He estat temptat de classificar-lo com un grec arcaic, però haurieu tingut d'afegir-li de Ceret i el rètol se n'hauria emportat massa espai. Després de tot, el nom de l'Hugué fa tant bonic tot sol!

Manolo Hugué és un grec de terra endins, és un muntanyenc. Als grecs sempre els disfressen de marins i també n'hi havia de pagesos. Manolo Hugué és un magnífic tractant de bestiar; un Moscófor que més d'una vegada fa de traginer. Tota aquella gent que veuen Grècia com un país de cromo, al sentir-se dir que el gran escultor és un grec, es faran un tip de riure; però nosaltres els retreurem, si més no, les escul-

Retrat, per Dunyach.

tures del frontó d'Egina i entre aquestes la del lluitador de les mans obertes que en el Museu de Munich sembla que cerqui les pessigolles a l'aire.

Manolo Hugué concebeix com un escultor; en els relleus — que és allà on es coneixen els escultors — no falla mai.

Manolo arquitecturitza les seves figures i els seus animals: els tornejia i els talla.

L'escultura de l'Hugué és l'antinífa. El seu nom no serà esmentat mai en les notes de societat. Les seves escultures són massa de debó per aguantar cap mena d'artifici. No tenen altra artificio que el d'ésser concebudes per una intel·ligència d'arquitecte, que de tant calcular, calcula d'instint, que és el bon càlcul.

Darrera de l'Hugué armats amb les armes més disperses, farem desfilar tota la colla, formats en regiments compactes, en companyies o aguantant tot sols el punt d'una avançada.

Independents

Aquells que van sols perquè hi han d'anar, perquè amb el seu humor comprometerien l'ordre d'una companyia. També els que hi van, perquè els altres no els han cridat.

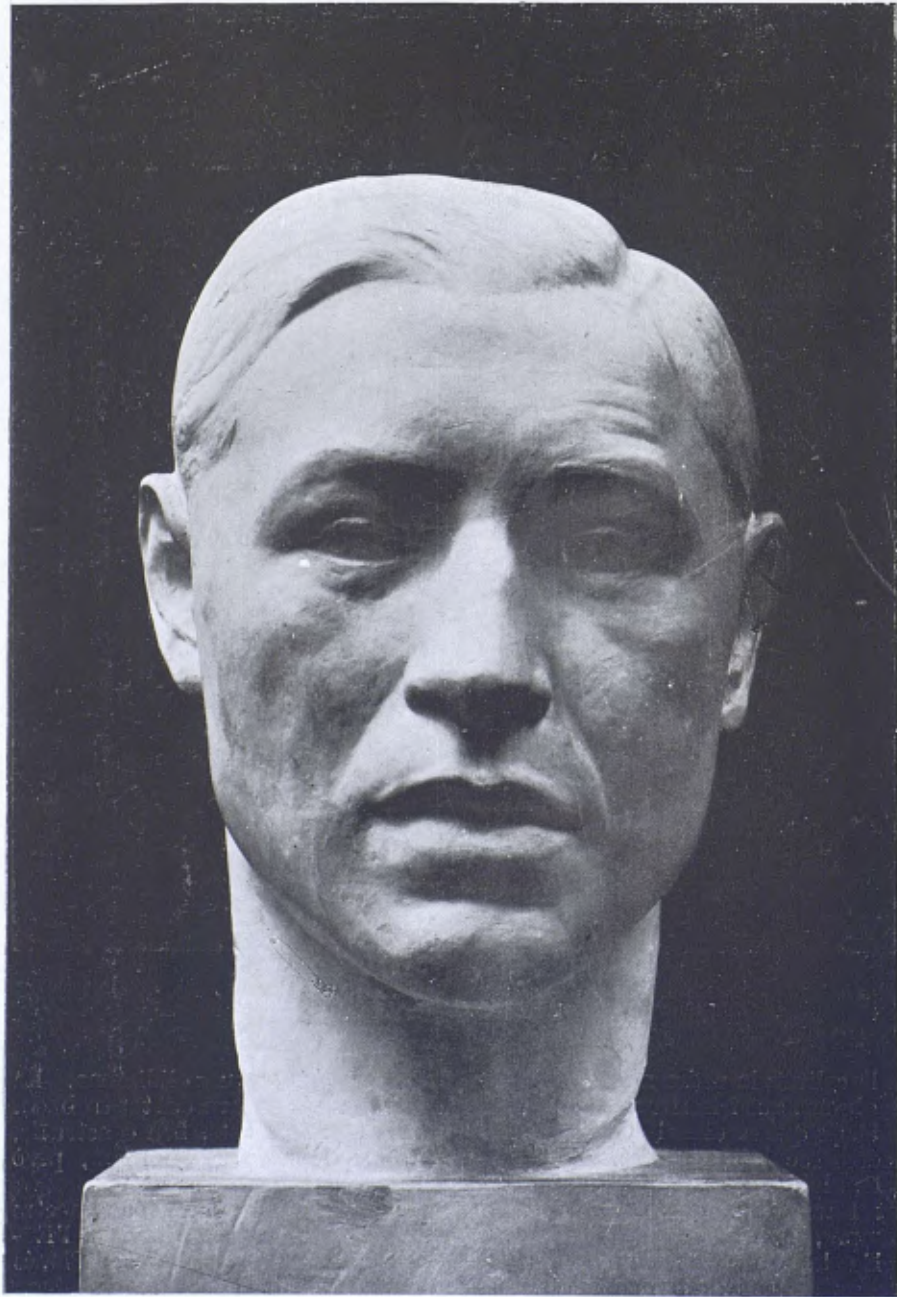
Un neo-clàssic

FIDEL RIERA

Un desconegut, un lluitador, un descontent autèntic. Eixit de l'impressionisme esfumat de Canals, caminà aviat cap al cezannisme; el cezannisme de l'Escola de Bells Oficis. El mateix de l'Espinal i d'En Rafael Llimona.

El viatge a Itàlia li obrí els ulls. Damunt de la preparació de bastida cezanniana, continuà el seu camí.

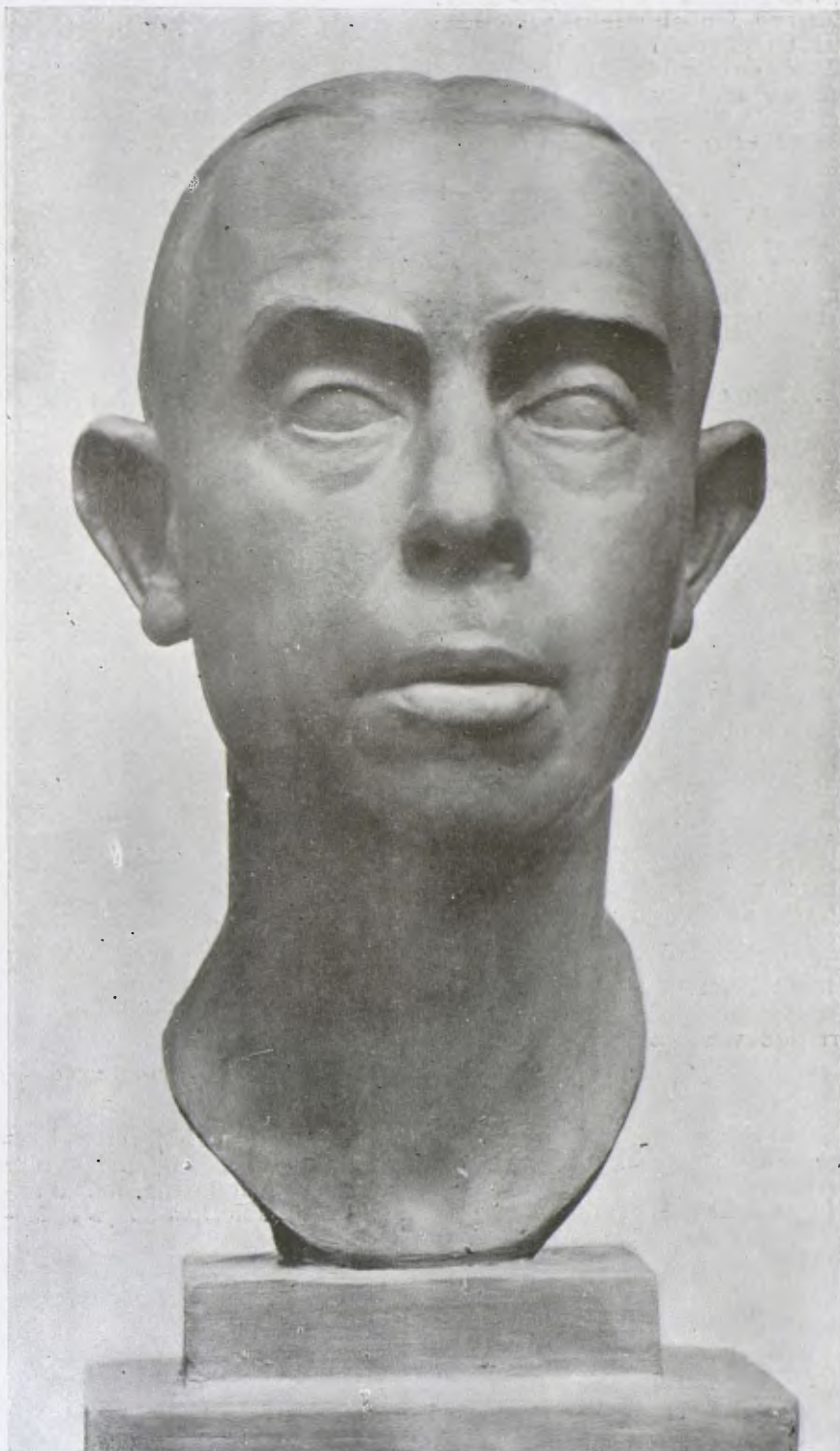
Fidel Riera és dels que treballen sense pensar en la vanagloria. Es un analista de totes les anatomies: de

Retrat de l'escriptor Josep Pla.

Retrat de l'escriptor Joan Estelrich.

Retrat del dibuixant Pere Inglada.

la del cos humà, de la dels animals i de les plantes. Recerca pel plaer de recercar, no pensa sinó en la realització futura.

En aquests temps en què tothom pensa en enfilarse com una eura, trobar un exemplar com Fidel Riera no és pas massa comú.

Riera dibuixa i pinta sense pensar en el resultat immediat: estudia. Per aixó ell engrapa les formes naturals d'una manera directa i especula damunt de tots els regnes de la naturalesa com un altre Lleonard de Vinci.

Lleonard de Vinci, amb la seva vida agitada, de múltiples activitats, de constants preocupacions, és, guardant les distàncies, una ànima bessona de la d'en Riera.

Lleonard és avui estimat per la seva modernitat. Altres avantguardismes que foren, i que avui són a la re-

treta, com demà hi seran els d'avui, esmicolaren la figura del gran mestre del Cenacle de Milà. Lleonard —i aquesta deuria ésser la tara màxima— té un concepte una mica abstracte de la bellesa. Els tipus

que ell creà eren idealitzats. Però l'idealisme de Lleonard és de la més bona qualitat. Aquesta idealització lleonardesca, que a voltes esdevé caricaturització, plau a Fidel Riera. També li plau la matització

lleonardiana; l'esfumatura. Però l'esfumatura del pintor de la Verge de les Roques és molt ben falcada: hi ha un domini de la línia, una arbitrarització de la línia, un vertader deformisme modern en els dibuixos de Lleonard. El límit dels volums en l'espai i els límits de la musculatura són dibuixats per Lleonard amb una sabiduria i un domini, que els fa parlar tots els llenguatges.

Aquest retrat a la sanguina degut a Riera, que publiquem, té alguna cosa d'aquesta concepció lineal lleonardiana, com també l'estructuració d'aquesta rosa,

El retrat de la nena de les trenes, és ben segur, el més reixit de l'obra que fins ara ha sortit del cap, del cor i de les mans d'aquest pintor que com tants altres d'avantguardia, ha obert la història de l'art i ha après la lliçó dels clàssics.

FERRAN CALLICÓ. — Paisatge del Coliseu.

Fidel Riera és un neo-clàssic. Cézanne fou el primer neo-clàssic dels temps actuals, darrera d'ell una plèiade de deixebles del seu concepte, més que de la seva feina. Fidel Riera sortit de l'impressionisme i caminant bentost per un camí tan distint, no ha volgut saber res més de l'Impressionisme. Al Louvre copiava Lleonard i mai volgué pujar a veure la Col·lecció Camondo. D'aleshores ençà han passat uns anys. Fidel Riera, ara ja no té por dels impressionistes. Avui — diu — em complauria veure'ls i admirar-los.

Un impressionista incomprens

EL VELL GIMENO

Heu's aquí com sense moure's de les fórmules d'un art, avui diem-ne *demodé*, es pot esdevenir d'avantguarda sense voler. Són els altres els que el situen a la línia d'atac, encara que es creguin haver-lo situat a la reserva.

Un cubista

EMILI STORE

Escultor, pintor, metal·lista, joier i sobretot rellotger és Emili Store. Ha fet les burles més divertides de les maquinàries de rellotge. Amb els seus flocs de metall fa escultures recargolades, invertides quant a l'expressió del volum, vibrants de qualitat. El seu cubisme pictòric i escultòric és massa intuïtiu.

Un neo-verista

SALVADOR DALÍ

Gust pels ritmes compensadors: moviments basculars. Gràcia, Ordre, Claretat.

Ingres, Lhote, el darrer Carlo

Carrà. Compte amb Casorati i sobretot amb Ubaldo Oppi. Recordar que l'únic gran artista italià, italià, dels nostres temps és Mo-

digliani, que visqué sempre a París. Candor + Sabiduria = Cordialitat + Intel·ligència : Equilibri al qual hom ha d'aspirar.

FRANCESC GIMENO. — Carrer a Pont d'Armentera.

Un incatalogable

FERRAN CALLICÓ

Ingrista, *jauve*, cubistejant, art oficial; pintor de reis i de papes. Realista al vuitcents: Martí i Alsina, Fortuny. Gràcia, Vulgaritat, Vitalitat. Tant aviat és als punts avançats com a la *landschur*.

**

Heu's aquí els francs tiradors. El Capità Manaya amb el seu bastó de tragar convertit en bastó de comandament, picant l'herba tendra amb suavitat diu: — Nois, no us mateu vosaltres amb vosaltres!

RAFAEL BENET.

Exposició Internacional d'Arts Decoratives i Industrials Modernes

III

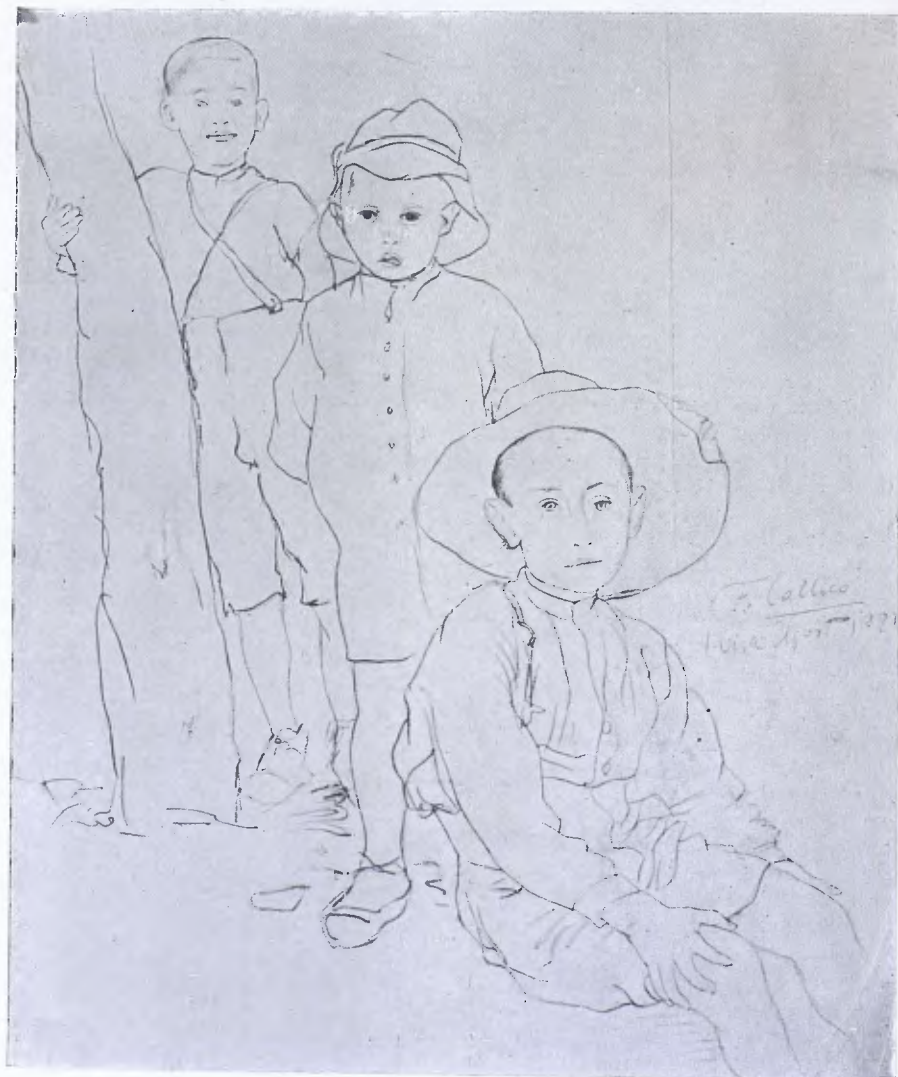
Els catalans a París

La representació catalana a l'Exposició d'Arts Decoratives, estava integrada per dos conjunts: el del «Foment de les Arts Decoratives», dirigit per En Santiago Marco, a la Galeria Saint Dominique, i el del «Grand Palais», dirigit pel Sr. L. Masrera.

L'aportació del «Foment de les Arts Decoratives» si no ha estat completa, ha sigut ben representativa; tots els artistes que hi han participat, si no ho han fet amb la millor de llur producció, tampoc hi han portat res que els pogués fer abaixar la cara; cal lamentar, quant a la instal·lació general, la presència

FIDEL RIERA. — La rosa.

FERRAN CALLICÓ. — Dibuix

de l'enorme estàtua d'en Clarà que la presidia i que, pel seu tamany desproporcionat, desfeia l'harmonia del conjunt, que, com diem, es mantenia al nivell d'una discreta dignitat.

La instal·lació del «Grand Palais», en canvi, malgrat l'esforç d'organització realitzat pel Sr. Masriera, resultà extremadament pobre; el nombre limitat d'objectes exposats en aquesta secció, no era suficient per emplenar l'espai reservat a la mateixa; això perjudicà el gran treball del nostre artista.

En general totes les instal·lacions catalanes, àdhuc les revestides d'una major dignitat, resultaven d'una sobrietat excessiva; i és llàstima que havent-hi hagut una entitat de la capacitat demostrada pel «Foment de les Arts Decoratives» dirigida amb apetit de sobres per acceptar i organitzar aportacions de més volada, el total hagi resultat excessivament humil, en comparació amb el presentat per altres pobles de categoria semblant al nostre, a causa de l'exagerada austeritat dels conjunts que hi han portat els nostres artistes i els nostres industrials.

I anem a analitzar llur obra individual. En aquestes mateixes planes s'ha fet ja l'elogi d'En Santiago Marco, per la fermesa i el tacte amb què ha sapigut realitzar la missió que el «Foment» s'havia imposat; no cal insistir, doncs, sobre aquest punt, encara que sigui de justícia fer-ho. El seu stand, en tot el que estava realitzat en matèria definitiva, era d'una riquesa i bon gust mereixedors de tot elogi; els seus mobles revelaven un estudi detingut i una admirable intuïció per les noves formes de la bellesa; la seva reixa de ferre posseïa l'art de no perdre res de la fortitut del metall i enriquir per l'estructura l'austeritat del ferre lligant-lo admirablement a l'ambient exquisit d'un interior ple de delicades sumptuositats; totes aquestes qualitats d'adaptació i valorització de materials es feien, també, ben visibles, en el seu projecte de menjador, que reunia totes les gràcies disperses en el reste de la seva obra.

En Tomàs Aymat, amb les seves catifes, ha presentat una de les valors més definitives de l'art nostre; tècnica i estèticament la seva producció resistia i superava la comparació amb les obres millors del seu ram. En Jaume Mercadé amb

MANOLO HUGUÉ. — La dona de l'espardenya. (Col·lecció Mompou.)

les seves joies incomparables de gràcia i robustesa, donava una mostra precisa de la seva personalitat artística, ben definida, malgrat que la riquesa de la seva obra, creada per a lluir damunt la calidesa del cos, més que per a exhibir-se en la fredor d'una vitrina, quedava, per aquest motiu, un xic desplaçada i no desplegava tota la gamma dels seus encisos. En Lluís Bracons presentava unes laques que no havien d'envejar res a les d'en Dunant, el primer laquista de París; la personalitat de l'artista restava un xic cohibida per les exigències i tradicions de l'ofici, la col·laboració del projectista i l'executant no assolia el grau ideal de fusió, però en les belles mostres presentades, traspuaven, per ci

per llà, les possibilitats de una futura emancipació i conjunció perfectes.

Entortolligats, barrocs, anàrquics presentava En Josep M. Gol els seus vidres; però inflamats pel foc i per la qualitat intrínseca dels esmalts, els millors esmalts en vidre produïts, que podrien assolir posicions estètiques envejables si un gust més depurat n'estructurés les formes i n'estalviés la prodigalitat. Al seu costat pulcres, honrats, correctes, els vidres d'en Crespo i en Nogué, oferien una prova valiosa de l'art i la tècnica artística catalana; encara que un xic limitats per l'excessiu respecte de l'artista executant envers l'obra d'art del projectista, aquests vidres tenen una qualitat de conjunt

admirable; l'esmalt i la matèria es fonen en l'alta missió de l'interpretació i, encara que, com les joies d'en Mercadé, totes les seves gràcies no són visibles sinó en l'aire tebi d'un interior íntim i cordial, malgrat també llur profunda i inconfusible caracterització local, aquests vidres eren, en l'Exposició de París, un dels fruits més saborosos de la moderna sensibilitat catalana.

Passant a la moblisteria, En Joan Busquets es revelava, amb la seva aportació, l'artífex que, apoiat damunt una sòlida tradició de l'ofici, sab remuntar-se per les regions de l'art modern, produint una obra nova però plena de la rica saba graciosa del moble antic; no solament el seu stand representava un esforç reeixit digne del millor elogi, sinó que la seva activitat dins el «Foment de les Arts Decoratives» el senyalà, una vegada més, com un dels nostres elements més valuosos. La instal·lació de la Viuda de J. Ribas presentava també un conjunt interessant: a base d'elements ja consagrats que asseguraven el gust depurat de la seva obra, l'art modern s'estructurava en els seus mobles com una nova floració estètica profundament arrelada a l'ofici. L'element més jove de l'ebanisteria catalana estava representat per en Badrinas: decoracions de l'Obiols i en Rebull, pintures d'en Benet i l'Espinal, creant en encertada col·laboració amb la tècnica del moblista la gràcia d'aquesta instal·lació, demostrava la visió generosa que en Badrinas té de l'art de construir mobles i les belles possibilitats que s'enclouen en l'obra d'aquest artífex que amb les seves primeres manifestacions s'ha conquerit un lloc d'honor entre la moblisteria catalana.

En M. Soldevila, exhibí uns esmalts sobre metall i marfils pirogravats d'una tècnica perfecta, però d'una concepció poc oberta als corrents moderns. És veritat que aquests es caracteritzen, sobretot, per aquesta afinació de l'ofici que posseeix en M. Soldevila, però és precís també orejar les grafies de la sensibilitat.

En un altre article acabarem de parlar dels artistes agrupats sota el patronatge del «Foment de les Arts Decoratives» i dels qui exposaren llurs obres en la secció del «Grand Palais».

J. LLORENS ARTIGAS.

París, 1925.

FIDEL RIERA. — Retrat a la Sanguina.

FIDEL RIERA. — Retrat.

LES EXPOSICIONS

Galerías Laietanes. — Exposa en aquestes Galerías, l'escultor gal·lec Santiago Bonome. El millor comentari a fer a la seva obra es el fet ja per l'escriptora Margarida Nelken, que adjunt reproduïm, esperant el poder parlar d'aquest artista extensament en altre ocasió.

«Desde que Renan, orando en la Acrópolis de Atenas, resignábase a no ver ya el mundo de las formas regido por la Belleza. Impasible, todos, aun los que más desgarradoramente añoramos la «cella» de la diosa de ojos de oro, doblamos la rodilla al entrar en la catedral. Son demasiado vastas, múltiples e imprecisas nuestras inquietudes, para caber en la armonía formal.

«Pero el antagonismo, el duelo se prolonga. ¿Será forzoso elegir? ¿no es posible fundir la angustia de la descentración neo cristiana con esa eurythmia que, según los hijos de la Helade, hacía los hombres próximos a los dioses? Prometeo y Sócrates no han conocido nuestra era; y hay naves de catedrales — y las vidrieras de la Santa Capilla — que dan la sensación «plena» y «completa» de un Partenón.

«Mas, puesto que lo imposible es remontar el curso del tiempo y cerrar los ojos, no ya a las luces, sino a las sombras vislumbradas, celebremos, igual que en las Edades Heroicas al armonioso triunfador de los juegos, orgulloso y gozoso de su «absoluto» físico, al torturado que sabe, con la expresión de su tortura, exteriorizar una armonía interior.

«El imaginero es, a través de los siglos, el puro hermano del que labraba estatuas para coronarlas de violetas.

«O la forma perfecta, o la pasión más exaltada: ambas son espíritu vivo, antorcha que se transmite. Lo esencial es responder a la forma o a la pasión de su siglo, sin desechar nada de lo hasta entonces aportado, y abriendo una nueva senda, no para los demás, sino para el futuro.

«Bonome es hijo de la Puerta de la Gloria, de las leyendas campesinas gallegas, y de este primer tercio del siglo XX que sabe que, aun infusional, Grecia y el Medioevo no son absolutamente dispares. (No olvidemos las bocas de Lisipo y su dolor.)

«La escultura, que «da la vuelta», es, por excelencia, el arte sincero. No admite engaños, pero sí subterfugios cuando la obra no pasa directamente, sin intermediarios mercenarios, del creador a su creación. Pero la madera guarda siempre intacta la savia que sube de la tierra al tronco. Y Bonome talla su pasión como el leñador el árbol: a hachazos, con las dos manos, y sin cuidarse de los golpes. Ya sabe que ha de sangrar, y prefiere abrirse él mismo la herida.

«Atenea salió ya armada de su padre; las criaturas de Bonome, antes de crearse, se hallan todas realizadas en él. Las va recogiendo por los caminos de su corazón, como el gran Don Ramón «de las barbas de chivo» las suyas, tan fraternalmente hermanas de éstas.

«Y, como a «Flor de Santidad», su verdad y su pasión las salvan de la anécdota y del realismo momentáneo. ¡Hace tantos, tantos siglos, que la «Plañidera» clama su desesperación!

«¿Que es muy joven, pasmosamente joven Bonome? No lo creáis. Tiene, primero, todos los años de taller, de aprendiz de su oficio, que son pocos menos que los que tiene, y que bien valen, en su Santiago hermético e inexorable, cada uno por cuatro de estudio despreocupado y

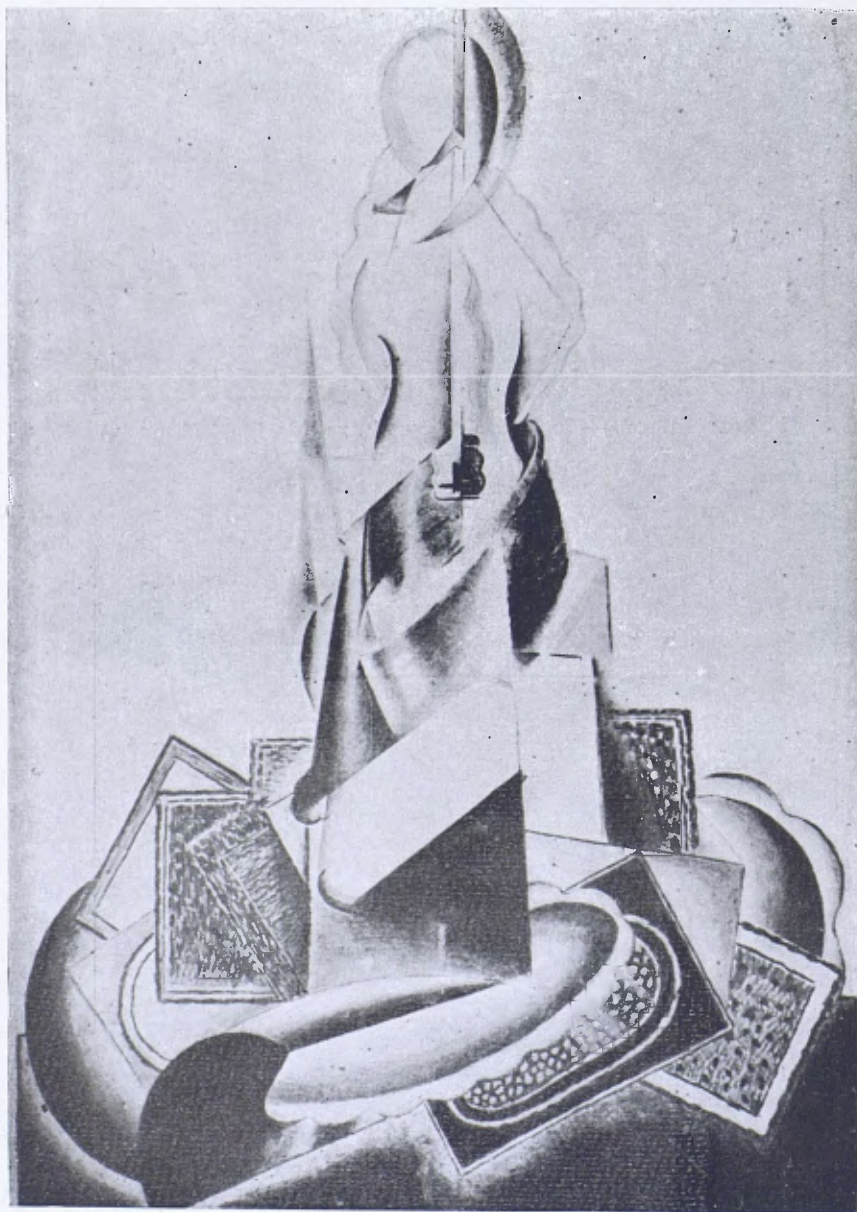

FERRAN CALLICÓ. — Noia de Gràcia.

académico. Y tiene, además, todos los de su atmósfera, puesto que se la ha apropiado.

«El éxito, a este mozo de veinte años, maduro y sereno en su inquietud, le ha llegado ya viejo. Con él se va, como apoyado en un bordón seguro, peregrino cumpliendo la promesa de descubrir a todos su verdad.

MARGARITA NELKEN.»

EMILI STORE. — Dibuix.

tura és més pobra de calitats. L'orientació oposada a la nostra habitual manera d'entendre l'art de pintar, sorpren. L'interès racial que porten en sí les obres de Suárez-Conto, les fa dignes de l'atenció del nostre públic.

Exposició Emili Ferrer. — El caricaturista de *La Veu de Catalunya* En Emili Ferrer hi exposa els originals d'algunes de les pàgines humorístiques publicades en aquell diari. Dotat d'una gràcia i d'una elegància personal, els seus dibuixos humorístics, constitueixen una veritable llaminadura. En Ferrer, home traçut, triomfa en la varietat d'aplicacions de procediments als seus bells dibuixos, que han obtingut un èxit merescut.

Galerías Dalmau. — Ha exposat en aquestes Galerías, el pintor Ignasi Genovés. La riquesa de composicions atrau al visitant. En totes elles s'hi declara un gust excel·lent. En totes s'hi sent més el daler de dir coses belles, que no pas coses bellament dites. Genovés no ha avançat de l'any passat ençà, el que les seves magnífiques qualitats feien esperar. Li caldrà insistir en la matèria pictòrica, un xic pobra i en els seus mitjans d'expressió precaris.

La joventut de l'artista i la seva bona orientació, ens asseguruen un bell resultat en l'avenir.

Saló Parés. — Exposa el conegut dibuixant Opisso. El seu nom és prou conegut per a que calgui indicar quins són els caràcters de la seva personalitat. On aquesta triomfa, és en els dibuixos de multituds. Les seves pintures no corresponen a les valors d'aquells.

Exposa també el Saló Noucentista. Esforços interessants de gent jove que s'orienta. És notable en Riera amb les seves natures mortes. Molt delicats els paisatges d'en Perrin. L'escultor Tona, ens dona la seva millor obra en el Retrat. D'en Sorde, l'obra millor és la *Noia llegint*. Figueres i Estor, es revelen gent dotada i les seves obres són plenes de bones promeses.

Exposa també a Can Parés, la pintora Srta. Teresa Romero; les seves belles composicions de color de sempre, plenes d'harmonies esclatants i úniques. Els seus paisatges de tècnica precària, revelen el descuit d'aquella part de coneixements que poden adquirir-se fàcilment.

A les **Galerías Malmédé.** — Ha estat oberta en aquestes Galerías, una exposició del pintor senyor Lòpez Morelló, el qual dins els termes de la seva tendència artística es mostra un pintor de condicions molt estimables.

Galerías Areñas. — El pintor Joaquim Terruella té oberta a les Galerías Areñas una molt interessant exposició de paisatges. Des de la anterior exposició, el senyor Terruella ha fet un avenç considerable en el seu art. Interessant des de molts aspectes, l'art d'aquest artista, bé mereix el comentari que l'eximí Rusiñol posa en el seu catàleg, i que amb molt plaer reproduïm:

«Parlar del pintor Terruella no és parlar de cap desconegut, dintre el camp artístic de Barcelona. En Terruella, és un jove artista de l'empena, de la frescor, de l'alegria artística (diguem-ne) que tots els que segueixen el curs del nostre art coneixen. En Terruella ha produït i produeix, no com aquells, per als

quals la producció és un sofriment: Per a ell el pintar és una necessitat no solament de la seva ànima fresca, espontània i voluntariosa, sinó com una necessitat física. Estem segurs que si en Terruella no pogués pintar, se'l trobaria mort, en un recó, de tristesa. En Terruella, parlant del menjar, diu que una cosa és menjar amb gana i una altra menjar de gust. Doncs ell pinta amb gana, és a dir, amb ganes de pintar i de gust, o sia amb ganes de produir. Les seves teles són fetes amb delit i són fetes amb fruïció: d'això ve la frescor dels seus quadros, que no són mai pesats, que no són mai cansats, que tenen la força de l'improvització però tenen la voluntat de l'estudi. Aquesta volta en Terruella ens presenta aspectes de Mallorca i Camprodon: dos bells indrets per a un artista. Però més que els llocs, se'ns presenta ell mateix, ple d'alegria, en aquests llocs. El paisatge li ha tocat el cor; però ell ha anat de dret al cor del paisatge. Tenim gran fe en en Terruella. Estem segurs que el temps no ha d'enganyar-nos.

SANTIAGO RUSIÑOL.

Altres Exposicions. — S'han celebrat en aquestes Galeries, les exposicions d'En Alexandre Cabanyes que obtingué un èxit de crítica ben merescut. D'aquest artista en publicarem un estudi dintre poc, degut a

MARIA MIRET. — Arqueta de cristall esmaltat, amb els escuts dels Mercader i Comtat de Belloch. (Col·lecció dels Srs. Comtes de Belloch.)

la ploma de l'escriptor d'art i col·laborador En Josep F. Rafols.

També ha clausurat la seva Exposició en Vila Puig. Vila Puig, d'una promesa que era, ha passat al lloc on s'arranglaren els que ja són una valor positiva, en el nostre món artístic. D'aquest pintor ens ocuparem més extensament en ocasió propícia.

Pintura antiga. — A les Galeries Laietanes ha estat oberta una exposició de pintura antiga, amb obres atribuïdes als següents artistes:

Viladomat. — Van de Venne. — Del Sarto. — Van Dyck. — Mole-naer. — Murillo. — Arellano. — J. B. del Mazo. — Guido Reni. — Jordaens. — Vicente López. — Antolinez. — Pantoja de la Cruz. — Valdés Leal. — Ribera (època espanyola). — Jordaens. — Gros. — Bassano. — Brueghel el Vell. — Madrazo. — Largillière. — J. V. Oosten. — Mac-lla. — E. Paret i Alcàzar. — Van Dyck. — Baldovinetti. — Van Utrecht. — Jean Gossaert (dit) Ma-buse). — Van Noortd. — Lucas. — Lancret. — Ribera. — Romney. — Lingelback. — Boucher. — Coypel. — Pourbus. — Pacheco.

Exposició de Joies. — Al Saló Pa-rés, ha tingut oberta una exposició de joies, el conegut joier En Antoni Cleries, en la qual s'ha demostrat les estimables condicions d'aquest artista del metall.

GASETA DE LES ARTS

EDITORIAL POLÍGLOTA. — Petritxol, 8. — BARCELONA

Apareix quinzenalment

Subscripció: { Barcelona..... 2 ptes. al mes
Península i Amèrica 30 » l'any
Altres països..... 36 » »
Número solt:
De l'any corrent Ptes. 1'25
anterior » 2

GUIA DE LES ARTS I DELS ARTISTES

Pintors

BAINERAS, DIONÍS CASP, 46.
BENET, RAFAEL MUNTANER, 1, 2.ºn, 1.ª
BIOSCA, JOAQUIM DIPUTACIÓ, 310.
CABANYES, A. DE VILANOVA I GELTRÚ.
CAMINS, JOSEP MALLORCA, 282.
CANALS, RICARD PL. URQUINAONA, 9, 3.ºr
CAPMANY, RAMON ESCUDELLERS, 8, TALLER.
CARLES, D. CASP, 56.
CENAC, ENRIC LLÚRIA, 53.
COLOM, JOAN CLARÍS, 99.
DURAN CAMPS, R. DIAGONAL, 335, TALLER.
ESPINAL, M. A. PROVENÇA, 362.
FERRATER, ANTONI DE. TRAVESSERA, 120, S. G.
JUNYENT, OLAGUER Bonavista, 22.
LLIMONA, JOAN LLÚRIA, 42, 2.ºn
LLIMONA I BENET, RAFAEL Balmes, 19, 2.ºn, 2.ª
MALLOL, IGNASI P. CLARÀ.—OLOT.
MAS I FONDEVILA, A. ... CLARÍS, 30, 3.ºr
MASVILA, F. PG. S. JOAN, 133, ESTUDI
MEIFREN, ELISEU Balmes, 67, 3.ºr, 2.ª
MESTRES, FÈLIX DIPUTACIÓ, 289, 1.ºr
PERADEJORDI, JOAN ... Aribau, 57, 3.ºr, 1.ª
RAURICH, NICOLAU BARCELONA, 24 (SARRIÀ)
RICART, E. C. VILANOVA I GELTRÚ.
RINCON, VICENTS PETRITXOL, 14.
VAYREDA, FRANCESC P. VAYREDA, 4.—OLOT.

Pintors de retauls

SABATÉ PASTOR, BON.ª PLAÇA LETAMENDI, 34.

Diapositives d'art per a projecció

COL·LECCIONS AESLA. ... ALDANA, 3, ENT.L.º

Dibuixants il·lustradors

CAMINS, JOSEP MALLORCA, 282.
JUNCEDA, JOAN G. MALLORCA, 259, 2.ºn, 1.ª
MIRET, RAMÓN CÒRCEGA, 333, ENT.

Dibuixants-pintors

CARDUNETS, ALEXANDRE DIPUTACIÓ, 235, 2.ºn, 1.ª
PERADEJORDI, JOAN ... Aribau, 57, 3.ºr, 1.ª

Dibuixants decoradors de mobles

CASTELLARNAU, FERRAN DE MUNTANER, 180, 4rt
CALVO BALAGUÉ, FERRAN Aribau, 222, PRAL., 1.ª

Dibuixants-decoradors

ALEMANY, RAFAEL SANT DOMINGO, 4, (SANT
CUGAT DEL VALLÈS.)

Escultors

CLARASÓ, ENRIC GRANADOS, TORRA SANT
FRANCESC (SARRIÀ).
FUXÀ, MANUEL ARAGÓ, 329.
LLIMONA, JOSEP DIAGONAL, 410.
MARÉS, FREDERIC MALLORCA, 184, INTERIOR
MARTORELL, SALVADOR ENRIC GRANADOS, 120.
OTERO, JAUME ARAGÓ, 329.
TENAS, JOSEP CARRER NÚM. 16, ENTRE
DIAGONAL I CARRETERA DE SARRIÀ.
VILADOMAT I MASSANES, JOSEP SARDANYOLA.

Decoració

LENA, S. A. PL. ANTONI LOPEZ, 15, 3.ºr, 2.ª

Decoradors

BADRINAS, A. NEPTÚ, 2 (GRÀCIA).
CASA «ARTS» SALMERON, 6 i 8.
LLONGUERAS, JAUME ... RDA. S. PERE, 36, 3.ºr, 1.ª
MARCO, SANTIAGO ARAGÓ, 280.

PALAU, JOSEP MALLORCA, 313.
PARCERISAS I C.ª E. GRANADOS, 90
RIGOL, RAMON ROSSELLÓ, 168.

Decoradors en guix

ÀVILA, JACINTO..... PASSEIG DE ST. JOAN, 73.

Projectistes de jardins

RIGOL ARTUR..... PL. TETUÁN, 18, TENDA.

Acadèmies de dibuix i pintura

BAIXAS PI, 1, 1.ºr

Llibreries d'art

EDITORIAL POLÍGLOTA PETRITXOL, 8.
LLIBRERIA SUBIRANA. PORTAFERRISSA, 14.

Editors de llibres d'art

EDITORIAL MUNTAÑO-
LA, S. A. PL. CATALUNYA, 9.

Reportatges d'art

SERRA, FRANCESC SALMERON, 156, 2.ºn

Efectes de dibuix i pintura

TEXIDOR, MODEST RBLA. CATALUNYA, 89.
TEXIDOR, VÍDUA E. ... RONDA SANT PERE, 16.

Antiquaris

COSTACARVAJAL CALL, 28, PRAL.
ESCLASANS, MARIA ... PIETAT, 10 DAR.ª CATED.
GALERIA MONTLLOR... FRENERIA, 5. »
QUER FARRÉS, FR.º ... PALLA, 27.
VALENCIANO, J. CORRIBIA, 2.

Catifes (Manufactura)

AYMAT, TOMÀS RIUS I TAULET, 21 (SANT
CUGAT DEL VALLÈS).
GALÍ, F. (Agent de A. Tronc, París) P. DE GRÀCIA, 59, ENT., 2.ª

Construcció i decoració

BASTÚS, QUERALTÓ I C.ª. STA. ELENA, 4 i 6.

Constructors d'obres

OLIVA MALLOL RDA. S. PERE, 48, 2.ºn, 2.ª
CONSTRUCCIONS TEKTON VIA LAIETANA, 40, ENT.º

Ebenistes

BUSQUETS, JOAN P. GRÀCIA, 36.
HOMAR, G. CANUDA, 4.
ORRI, FREDERIC Aribau, 226.
REIG I BERNET, LLUÍS.. ENRIC GRANADOS, 21.
VAYREDA, RAIMOND... BORRELL I DIPUTACIÓ, 111

Enquadradors

MIQUEL-RIUS MALLORCA, 207.

Escultors decoradors

SOLER, FRANCESC Aribau, 224 INTERIOR.

Escultura religiosa

CAMPS ARNAU, J. M.ª. ... MONTSENY, 77 (GRÀCIA).
HOMS, JERONI FRANC. GINER, 23, PRAL.

Fotografies d'art

MASANA RDA. S. PERE, 3, PRAL., 1.ª

Fusteries artístiques

CASAS, VÍDUA DE F. DIPUTACIÓ, 119-121.
TARRAGÓ, ENRIC..... CONSELL DE CENT, 283.

Galeries d'exposicions

AREÑAS CORTS, 670.
GALERIES DALMAU... P. GRÀCIA, 62.
GALERIES LAIETANES. CORTS, 613.
MALMEDÉ, L. P. GRÀCIA, 68.
PINACOTECA, LA CORTS, 644.
SALA PARÉS (MARAGALL) PETRITXOL, 8

Joiers

SUNYER, R. CORTS, 643.

Lacador

BRACONS, LLUÍS FOLGAROLLES, 46 S. G.

Làmpares

BIOSCA I BOTEY RBLA. CATALUNYA, 129.

Metalls d'art

BIOSCA I BOTEY RBLA. CATALUNYA, 129.
CORBERÓ, PERE Aribau, 103.

Miralls

CAMALÓ, SUCCESSORS DE. L'AURIA, 9.

Mobles moderns

BADRINAS, A. NEPTÚ, 2 (GRÀCIA).

Papers pintats

GUASCH, FILL DE JOSEP. RAURICH, 8.
SÀLVIA, FILLS DE SALV... PORTAL DE L'ÀNGEL, 4

Parquets (fàbriques)

BASTÚS, QUERALTÓ I C.ª SANTA ELENA, 4 i 6.
CASAS, VÍDUA DE F. ... DIPUTACIÓ, 119-121.

Pedra artificial

MINGUELL, JOAN NEPTÚ, 209.

Pintors decoradors

CASALS PEYPOCH, J.... ROGER DE FLOR, 164.
COROMINAS, MANUEL... ASTÚRIES, 14 (GRÀCIA).
TOLOSA, AURELI..... PL. LETAMENDI, 29.
TRUJOLS BLEY, JOAN ... SANT GERVASI, 14 (S. G.)

Plateries d'art

JENSEN, GEORG..... PASSEIG DE GRÀCIA, 90

Reproduccions artístiques

BECHINI, GABRIEL..... ROGER DE FLOR, 162.
PRIU, TOMÀS CONSELL DE CENT, 368.
RENART, J. DIPUTACIÓ, 271.

Tapisseries

BLANCO BAÑERES, H... CALL, 21.
GALÍ, F. (Agent de A. Tronc, París) P. DE GRÀCIA, 59, ENT., 2.ª

Tapissers

GILABERT, JOSEP RBLA. CATALUNYA, 68.
LLOSA, PERFECTE..... Balmes, 128, TENDA.

Tapissos (Manufactura)

AYMAT, TOMÀS RIUS I TAULET, 21 (SANT
CUGAT DEL VALLÈS).

Vidres d'art

CAMALÓ, SUCCESSORS DE. L'AURIA, 9.
GRANELL I C.ª..... ENRIC GRANADOS, 46.
RIGALT, BULBENA I C.ª CASANOVA, 32.

TEL. 813-S. P. GRANVIA, 643
BARCELONA
CASA FUNDADA L'ANY 1835

JOAN BUSQUETS

Casa fundada l'any 1840

MOBLES ARTÍSTICS DECORACIÓ
OBJECTES PER A PRESENT

Exposició, Despatx i Tallers:
Passeig de Gràcia, 36 = Tel. 5314 A. = Barcelona

Sortirà aviat

La Nobel'la d'en "FLAMA"

La Rulota

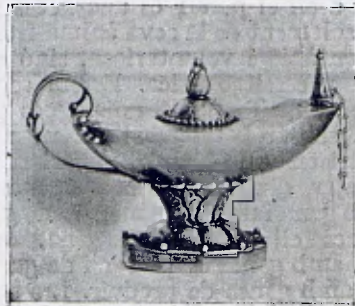
LLIBRERIA CATALONIA
Plaça Catalunya, núm. 17

Art + Marcs
Presents

Sala Parés

Petrítxol, 5 Telèf. 3523 A.

GEORG JENSEN

COPENHAGUE

PLATERIA D'ART

EXPOSICIÓ I VENDA
URALITA, S. A.
PASSEIG DE GRÀCIA, 90

TAPISSERIA DE PERFECTE LLOSA

ESPECIALITAT EN
SILLONS CAPITON-
NÉ FORRATS DE
PELL, TRANSPA-
RENTS OPACS PER
A SUPRIMIR ELS
PORTICONS. ES TA-
PISSEN PARETS I
TOTA CLASSE DE
SILLERIES. CON-
FECCIÓ DE CORTI-
NATJES I FUNDES.

Balmes, 128
(junt a Rosselló)

Telèfon 1058 G.
BARCELONA

BRONZES D'ART
FERRETERIA I METALLS PER A OBRES
LÀMPARES
INSTAL·LACIONS AIGUA I GAS

BIOSCA & BOTEY, S. L.

VENDES: TALLERS:
Rambla Catalunya, 129 Roger de Flor, 189
Telèfon 1228 G. Telèfon 1005 G.

Oliva Mallol

Constructor d'obres

DESPATX:
Ronda Sant Pere, 48, 2.ª on, 2.ª
TELÈF. 1620 S. P.

MAGATZEM: PORTAL NOU, 52
BARCELONA

LA BASÍLICA

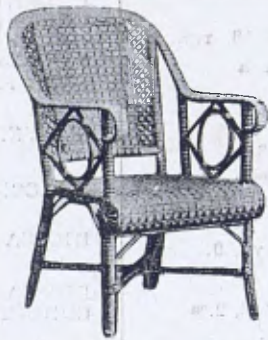
COMPRA I VENDA
DE
Antiguitats :
: Exposicions

Basilio Nebot
Pietat, 6 BARCELONA

EXPOSICIÓ
Compra i Venda d'Antiguitats

J. Valenciano

Cornúbia, 2, pral. (Cant. Pl. Nova)
BARCELONA

MOBLES ARTÍSTICS DE ROTEN (JONC)

FÀBRICA:

Passeig de Gràcia, 115

BARCELONA

ANTIGA CASA A. OLIVA
FUNDADA EN 1885

T. Priu Mariné

Taller de daurats • Altars • Imatges
Decoració i reproducció en pasta
d'objectes d'art antic i modern
Casa especial per a la restauració
de retaules antics

Consell de Cent, 368 TELÈF. 2002 S. P.
(entre Bruch i Girona) BARCELONA

El més gran assortit
en
Llibres d'Art
LLIBRERIA
SUBIRANA

Portaferrissa, 14 Barcelona

FILL DE MIQUEL MATEU

FERROS, ACERS, MAQUINÀRIA
BARCELONA, VALENCIA, BILBAO, MADRID, NEW-YORK

G. Homar

Mobles
Làmpares
Decoració
Antiguitats

Canuda, 4 BARCELONA

Jaume Mercadé

JOIER

Passeig de Gràcia, 46 BARCELONA

LA PINACOTECA GASPÀ ESMATJES

MARCS I GRAVATS
EXPOSICIONS PERMANENTS
Corts, 644 (entre P. Gràcia i Claria). Telèfon 5045 A.
BARCELONA

ANTIGUITATS D'ART

Call 28 PRAL.
(CARRER FERNANDO)
(PLAÇA ST. JAUME)

BARCELONA

Ll. Bracons Lacador

EXPOSICIÓ I VENDA:
J. Mercadé Sala Parés
Passeig de Gràcia, 46 Petritxol, 3 i 5

TALLER:
Carrer Folgaroles, 46 (S. G.)